

leden *Finn-* i personnamn se H. Koht i *Maal og Minne* 1923, s. 161 f., O. von Friesen, *Röstenen* (1924), s. 86 f., dens. i *Meddelanden från Norra Smålands Fornminnesförening* 8 (1926), s. 5 f. Osammansatt *Finnr* Sö 139, *Finna* Sö 24. — *Anundr* är rikligt belagt även i Södermanland: Sö 149, 155, 237, 247, 256, 266, 299, 320 och 338 (möjligen också Sö 246, 248 och 269). — *usl* torde vara samma namn, som tecknas *aysl* L 345 Svartsjö (Uppl.) och *osl* L 1016 Saltängsbron (Västmanl.). Det är en utveckling av samnord. *Auðgísl* (isl. *Auðgísl*, *Auðils* Lind, fsv. *Ødhgisl*, *Odhisle* Lundgren-Brate).

Inom den utefter stenens ytterkanter löpande runslingan, vars ornamentala detaljer äro rätt klumpigt utförda, finnes ett fyrfotadjur med bågböjd hals, smal bål, uppåtböjd och i spiral upprullad svans och oproportionerligt stora fötter, med spiraler inlemmade i bålen. Huvudet, som är svårt nött, synes ha haft ungefär samma form som på runslingan; överläppen är dock långt utdragen som en snabel. Därframför står en man i toppformig huvudbonad och klockliknande, löst nedhängande, kort kjortel. I de båda framåtsträckta händerna håller han en trehornad yxa, med vilken han måttar åt djurets huvud; den halvmånformiga egglinjen är måhända ej fullt säker. Djuret lyfter ena framfoten till angrepp. Utan tvivel avser bilden att föreställa en krigare i strid med ett fantastiskt djur (ett lejon?).

191. Ytterselö kyrka, Selebo hd.

Pl. 195.

Litteratur: O. Hermelin, Selebo härads fornlemningar 1, s. 309, 403.

Avbildning: Hermelin a. a.

I porten till Ytterselö kyrka fanns enligt Hermelin fragment av en runsten. Avbildningen visar, att stycket legat som tröskelsten, delvis inkilat under dörrmuren. Fragmentet, som tydligen varit mycket nött, har sannolikt varit en del av en gravhäll. Utmed kanterna har funnits en inskrift, varav några få runor återstå: **n - ts - ui**. Mittpartiet har varit fyllt av bandornamentik.

Fragmentets storlek har enligt Hermelins uppgifter varit $1,20 \times 0,78$ m.

Fragmentet söktes förgäves 1929. Det omtalas icke i Brates anteckningar och reseberättelser och torde sålunda redan på 1890-talet ha varit förkommet.

192. Berg, Ytterselö sn, Selebo hd.

Pl. 93. Pl. 7: B 731 (och pl. 6: B 729, i bakgrunden).

Litteratur: B 731, L 939. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Mon. Sud.; R. Dybeck, Reseberättelse 1859 (ATA); O. Hermelin, Selebo härads fornlemningar 1, s. 292; E. Brate, Svenska runristare (1926), s. 55.

Äldre avbildningar: Ransakningarna (enkel teckning); P. Törnevall (hos Peringskiöld a. a. och B 731); Brate (ATA).

Runstenen står på byn Bergs ägor men rätt långt från gårdarna. Omkring 500 m. S om Åsa gravfält utgår från landsvägen åt Ö en mindre väg till Mervalla, Berg m. fl. gårdar. Invid denna väg är stenen rest, omkring 150 m. Ö om landsvägen. Här har legat torpet Enlund, som numera är nedbränt, och på andra sidan vägen ligger torpet Västerås. De båda runstenarna vid Berg Sö 192 och Sö 193 stå sålunda mitt emellan Mervalla-stenen (Sö 198) och Åsa-stenen (Sö 200), vid östra sidan av den ås, som i nord-sydlig riktning går över Selaön och vid Åsa når sin största mäktighet. I närheten har funnits ett stort gravfält, numera förstört genom grustäkt och odling. Hermelin omtalar »många resta stenar, uppställda dels i kretsar, dels i rader, samt 3de trekantiga

stensättningar»; och Dybeck säger (*Anteckningar* 1859, i ATA), att runstenarna »genom en stenrad stå i förbindelse med en väl lagd treudd». — Platsen är markerad å Geologiska kartbladet »Strengnäs».

I *Ransakningarna* omtalas de båda runstenarna vid Berg på följande sätt: »I Bärge Giärde Och Yttersellö Sockn är denne steenen opreest wijd wägen med slijk Rijtning och Ruuner; Sielfwe stenen är trekantig: Och wijsar den eene Kanten på een Triangel som är aff Grååsten lagd neder på jorden, ett halfft Steenkast der ifrån¹. . . . Noch finnes strax der ifrån een Steen med artigh Rijtningh, hwilcken är sönderfallen i 2 Stycker, så att man Rijtningen ej kan grippa. Men inge Ruuner är ther på honom. Strax brede wijd thenne Steen synnes å radh åttskillige många högder och kullar med diupa daalar emillen. Thet berättas aff dess Naboor att när någor serla kommer drucken rijdandes förbi den Steen och högder och råkar skrijska, så bliff^r han frestat och slagen, så att många der effter haffwa mått leega till sängs».

Granit. Höjd 1,67 m., bredd 0,96—0,76 m.

Inskrift:

inka lat · rasa · miarki · ibtir · stir - - - rn · buana · sin kupa · n · ak · ibtim · fara · sun sin · kupan · kup
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65
 ulbi · aipar ha · arli
 70 75 80

Inga let ræisa mærki æftir Styr[bi]orn, boanda sinn goðan, ok æftir Fara, sun sinn goðan. Guð hialpi þæira . . .

»Inga lät resa minnesmärket efter Styrbjörn, sin gode make, och efter Fare, sin gode son. Gud hjälpe deras . . .»

Till läsningen: 2 **n** har fått ett mycket oregelbundet utseende med vinkelformig bst, tydligen beroende därpå, att ristaren först har inhugget v. bst med tanke på slingans hela bredd, inklusive den här utgående foten; nu liknar runan fullkomligt ett upp- och nedvänt **t**. 6 och 9 **a** med tydliga bst. 27—29 snarare **bia** (eller **bio**) än **biu**. Slutet, runorna 67—84, är fullt tydligt. Inga stungna runor förekomma.

Inskriften innehåller flera ristningsfel: **buana** för **buanta**, **ak** för **auk**, **ibtim** för **ibtir**, **ulbi** för **hialbi**, **kupa · n** för **kupan**; anmärkningsvärt är också **rasa** och **miarki**. 74—78 **aipar** synes vara en omställning av runorna i **þaira**. Måhända tyder allt detta på att ristaren varit en i fråga om runor mindre kunnig man, som utfört sitt arbete efter en förskrift. Slutet är till betydelsen oklart.

Fari är sannolikt kortform av ett sammansatt namn på *Far*:- *Farulfr* (Sö 148, 238, 291), *Farbiorn* (Sö 270), *Farmaðr* (Sö 229), *Farþægn* m. fl. Då fadern hette *Styrbiorn*, kan man kanske förmoda, att sonens fulla namn varit *Farbiorn*. *Fari* finnes i en västgötsk inskrift (L 1339, T 11; enl. H. Jungners läsning), möjligen också i en småländsk, Sm 31, ehuru felristat **faua**. Men f. ö. är det okänt, även i det svenska materialet från medeltiden. Jfr även *Nattfari* Sö 54, *Estfari* m. fl. — Kvinnonamnet *Inga*, kortform av *Ingiborg*, *Ingifriðr*, *Ingigærðr*, *Ingirun* m. fl., är rätt vanligt. I sörmländska inskrifter är det flera gånger belagt: Sö 60, 65, 205, 251. — Om *Styrbiorn* se nedan Sö 339.

Brate (*Svenska runristare*, s. 55, 38) förmodar i 81—84 **arli** »en obekant motsvarighet till 'själ'» och tolkar inskriftens slut: »Gud hjälpe alltid deras själ(?)». Han antager, ehuru med tvekan, att det är Balle, som utfört ristningen.

Stenen är prydd av ett fyrfotadjur och ett kors.

¹ Med »den eene Kanten» avses här den nedtill på h. sidan utskjutande delen av stenen. »Ett halfft Steenkast» från runstenen till höger har alltså funnits en triangelformig stensättning, enligt teckningen bestående av tre hörnstenar »wijd pass een aln öfwer jord» och däremellan »grååstenar lagde».